

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหา

นับตั้งแต่วันที่เราเรียกว่า Earth Day ในปี 1970 เป็นต้นมา นิเวศวิทยาและการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม ได้กลายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากในโลกอุตสาหกรรมตะวันตกนักการเมืองในค่ายต่างๆ สนับสนุนการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมกันอย่างคึกคัก มูลนิธิที่สำคัญก็ให้เงินทุนอุดหนุนนักเคลื่อนไหวทางนิเวศ ภาคธุรกิจเอกชนต่างๆ ก็โหมโฆษณาให้เห็นถึงความเป็นสีเขียวของบริษัทตนในช่วงเริ่มต้นนั้นเป็นที่รู้สึกกันว่า ทุกคนสามารถรับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างรวดเร็วเพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวมากไม่ว่าจะอยู่ในวงการไหน ชนชั้นไหน ทุกคนรับทราบถึงความรุนแรงของปัญหา เมื่อเป็นเช่นนี้ก็หวังกันว่า คงจะมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์จากวัน Earth Day 1970 ถึง Earth Day 1995 บ่งว่าความสำเร็จในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้เกิดขึ้นมาในระดับหนึ่งในโลกอุตสาหกรรมตะวันตก แต่ความรุนแรงของวิกฤตการณ์ก็ไม่ได้ลดลงไปเลยทั้งนี้เป็นเพราะว่าประเทศตะวันตกยังคงเดินบนหนทางของอุตสาหกรรมนิยมและขยายฐานทางเศรษฐกิจต่อไป ซึ่งเป็นต้นตอสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ 2542:87) เช่น ปัญหาภาวะโลกร้อน , การทิ้งกากสารพิษอุตสาหกรรมลงในทะเล , สงครามเทคโนโลยีอย่างคอมพิวเตอร์และเครื่องใช้ไฟฟ้าที่เสียแล้วมายังประเทศโลกที่3, การค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายาก (อ้างใน www.greenpeace.org และ www.wwfthai.org) เป็นต้น

จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และภาคอุตสาหกรรมทั่วโลกส่งผลให้เกิดการเสื่อมโทรมของสภาวะแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มจากประเทศต่างๆทั่วโลก เพื่อทำการตกลงในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น การประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลกที่นครริโอเดนาจาโร ประเทศบราซิล(Earth Summit)ในปี2536 ซึ่งครั้งนั้นบรรดาผู้นำประเทศต่างๆที่เข้าร่วมได้เห็นชอบในแผนปฏิบัติการ21 (agenda21) เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อม สังคม และ เศรษฐกิจให้เป็นแนวทางที่ยั่งยืน หรือ การประชุม World Summit on Sustainable Development (WSSD) ในปี2546 ที่กรุงโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งครั้งนี้ได้มีการเรียกร้องให้ยุติภาวะโลกร้อน ด้วยการยกเลิกการก่อสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยกลุ่มอนุรักษ์ทั้งหลายได้รณรงค์ให้ประเทศต่างๆให้สัตยาบันในพิธีสารเกียวโต ซึ่งอยู่ภายใต้

อนุสัญญาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้ประเทศสมาชิกลดการปล่อยสารเคมีต่างๆที่ส่งผลต่อสภาพภูมิอากาศ หรือ การประชุม CITES (การประชุมอนุสัญญาว่าด้วยการค้าสัตว์ป่าและพันธุ์พืชหายาก) ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพเมื่อวันที่ 2-14 ต.ค.2547 ที่ผ่านมา เป็นต้น

นอกจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการรวมตัวในการประชุมหาข้อตกลงเพื่อยุติปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศต่างๆร่วมกันแล้ว ยังก่อให้เกิดกลุ่มหรือองค์กรที่ทำการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ อย่าง World Wild Fund (WWF) หรือกลุ่ม Greenpeace ซึ่งเป็นองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสากลที่มีสาขาอยู่ทั่วโลก

ส่วนในประเทศไทยนั้นก็มีองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอยู่มากมายเช่นกัน จากการศึกษาในประเทศไทย มีกลุ่มอาสาสมัคร , องค์กร, มูลนิธิที่ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่ปี 1970(พ.ศ. 2513) จนถึงปัจจุบัน พบว่า

- ช่วงก่อนปีพ.ศ. 2513 มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิ่งแวดล้อม เพียง 10 องค์กร เท่านั้น
- ปีพ.ศ. 2513-2527 มีเพิ่มขึ้นเป็น 60 องค์กร
- ปีพ.ศ.2528-2542 มีเพิ่มขึ้นเป็น 190 องค์กร (เฉพาะปีพ.ศ. 2534 มีจำนวนองค์กรเพิ่ม ขึ้น สูงถึง15 องค์กรในปีเดียว)
- ปีพ.ศ.2543-ปัจจุบัน มีจำนวนองค์กรสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยรวม 234 องค์กร¹ (ข้อมูลจากทำเนียบองค์กรส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พ.ศ.2547,SPARK² 2547)

แม้จะมีองค์กรต่างๆเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นมากมายในประเทศไทย แต่ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมก็ยังมีอยู่ จากการพยายามแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมถูกทำลายหลายๆฝ่าย ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการหยิบยื่นโครงการต่างๆให้กับชาวบ้านแต่โครงการทั้งหลายที่รัฐ, บริษัทเอกชน และแหล่งทุนจากต่างประเทศ อย่างธนาคารพัฒนาเอเชีย หรือธนาคารโลก นั้น ได้กลายมาเป็นโครงการที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนอย่างร้ายกาจภายใต้นโยบายที่ช่วยเหลือชาวบ้านและสิ่งแวดล้อมอย่างสวยงาม (การมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม 2544:11) ไม่ว่าจะเป็น โรงงานไฟฟ้าพลังงานขยะที่อ.หางดง จ.เชียงใหม่ ,โครงการเขื่อนปากมูล จ. อุบลราชธานี, โครงการโรงไฟฟ้าอ.แม่เมาะ จ.ลำปาง ,โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ที่อ.บ่อนอก-หินกรูด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ,โครงการบ่อน้ำบาดาลน้ำ

¹ รวมองค์กรที่ไม่ระบุปีก่อนตั้งอีก 16 องค์กร

² SPARK. ย่อมาจาก Sharing and Promotion of Awareness and Regional Knowledge

เสียคล่องด้าน จ. สมุทรปราการ หรือ โครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย จ.สงขลา แม้ว่าบางโครงการ ได้ถูกระงับไปแล้ว ด้วยความร่วมมือของกลุ่มที่สำคัญหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่เอง ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการทั้งหลาย ยังมีกลุ่มนักพัฒนาเอกชนหรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า NGOs, กลุ่มนักวิชาการ, กลุ่มนักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจ ได้มีส่วนช่วยในการเป็นที่เสียงเพื่อผลักดันและสนับสนุนในรูปแบบต่างๆให้ชาวบ้านได้ลุกขึ้นมาสู้กับความไม่ชอบธรรมและการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เป็นธรรมของกลุ่มผู้มีอำนาจ

จากประเด็นปัญหาการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรมของกลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศที่กล่าวไปแล้วข้างต้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมภายในประเทศเท่านั้น แต่โครงการทั้งหลายมีส่วนเชื่อมโยงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกด้วยเช่นกัน เช่น กรณีโครงการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินที่ อำเภอบ่อนอก - บ้านกรูดนั้น หากมีการสร้างโรงงานไฟฟ้าขึ้นจริงจะก่อให้เกิดมลพิษอย่างมหาศาล เพราะถ่านหินที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงหลักในการนำมาผลิตกระแสไฟฟ้านั้น จะทำให้เกิดก๊าซ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆเป็นโรคปอดเรื้อรังแล้ว ยังส่งผลกระทบที่จะทำให้เกิด ปัญหาอุณหภูมิของโลกสูงขึ้นตามมาอีกด้วยซึ่งผลกระทบที่ว่านี้ได้เกิดขึ้นให้เห็นแล้วในอำเภอแม่เมาะ จังหวัด ลำปาง (อ้างใน สารคดี ปี17 ฉ. 201 พ.ย. 2544:94-107) หรือปัญหาการตัดแต่งพันธุกรรม(GMO)³ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่คิดค้นโดยประเทศโลกตะวันตก ซึ่งเทคโนโลยีนี้ได้ทำลายอัจฉริยภาพของธรรมชาติที่มีมานานนับร้อยล้านปี โดยทำกับพืชอาหารหลักที่ซีกโลกตะวันตกต้องการทำลายความเป็นเอกลักษณ์และความหลากหลายของพันธุ์พืชของซีกโลกตะวันออกให้ทลายลงซึ่งเราไม่อาจคาดเดาผลกระทบที่จะตามมาในอนาคตได้ อย่าง กรณี ปัญหามะละกอ GMO ในประเทศไทยเป็นต้น (อ้างใน www.biothai.net และ www.greenpeace.or.th) จากประเด็นปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความเชื่อมโยงทั้งในระดับประเทศและระดับโลก ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำลังรุนแรงขึ้นเรื่อยๆนี้ ทำให้องค์กรประชาชนทุกระดับเริ่มมีความตระหนักและออกมาเคลื่อนไหวมากขึ้นเพื่อปกป้องระบบนิเวศของโลกที่เหลืออยู่ (ซึ่งโดยมากมักอยู่ในประเทศโลกที่3) และบอกให้โลกรู้ว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมมาจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประเทศโลกตะวันออกหรือประเทศด้อยพัฒนา จะเห็นได้จากการตั้งกองทุนต่างๆที่ส่งเสริมองค์ความรู้เฉพาะเรื่องให้มีการศึกษาในซีกโลกตะวันออก(ประเทศโลกที่3) ที่เชื่อมโยงกับปัญหาของซีก

³ GMO ย่อมาจาก Genetically Modified Organisms หรือพืชดัดแปลงทางพันธุกรรม

โลกตะวันตก เช่น การตั้งกลุ่มศึกษาปัญหาฝนกรด การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ การเกิดเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (รัฐ เรื่องโชติวิทย์ 2547:755)

การเชื่อมโยงของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในระดับโลกและระดับประเทศทำให้เกิดเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมนี้ เป็นที่มาที่ทำให้ผู้ศึกษาสนใจประเด็นเรื่องการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยในที่นี่ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มกรีนพีซเป็นกรณีศึกษา ซึ่งกลุ่มกรีนพีซนี้เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วไปตามประเทศต่างๆ ในช่วงเวลา30กว่าปีที่มีการก่อตั้งองค์กร ปัจจุบันมีสาขาอยู่กว่า40 ประเทศทั่วโลกและมีสาขาอยู่ในประเทศไทยในนาม กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้กลุ่มดังกล่าวยังมีกระบวนการเคลื่อนไหวที่มีเอกลักษณ์เหมือนกันทั่วโลก มีการอบรมและกระบวนการสร้างความรู้ให้กับผู้เข้าร่วมที่มีลักษณะเฉพาะ รวมถึงมีแนวทางในการเคลื่อนไหวที่แตกต่างไปจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในประเทศไทยที่เคยทำกันมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา เงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มกรีนพีซ มาจัดตั้งสาขาในประเทศไทย และสามารถทำการเคลื่อนไหวเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้
2. เพื่อศึกษากระบวนการ วิธีการ , กลยุทธ์ ในการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมของกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(ประเทศไทย)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การศึกษานี้จะช่วยให้เข้าใจ ว่าองค์กรสิ่งแวดล้อมสากลอย่างกรีนพีซ มีเหตุผล หรือเงื่อนไขอะไรที่ทำให้มาจัดตั้งสาขาและทำการเคลื่อนไหวเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
2. ช่วยให้เข้าใจถึง กระบวนการ , วิธีการ , กลยุทธ์ ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศไทย
3. ช่วยแสดงให้เห็นรูปธรรมของขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชนสากลองค์กรหนึ่งที่เข้ามาเคลื่อนไหวในประเทศไทยว่าเป็นอย่างไร ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้กับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมประเด็นอื่นๆในประเทศไทยได้ในภายหลัง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้(ประเทศไทย) นี้ผู้ศึกษาใช้แนวทฤษฎีเกี่ยวกับ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่(New Social Movement) เน้นแนวคิดของ Habermas แนวคิดเกี่ยวกับ การสร้างอำนาจนำ (Hegemony) เน้นแนวของ Gramsci มาช่วยในการวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว

ขอบเขตในการศึกษา

ในการศึกษานี้ได้มีการกำหนดขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ประเภท คือ

1. ขอบเขตเชิงกายภาพ

ด้วย กรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำงานรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ หลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็น ไทย , ฟิลิปปินส์ , อินโดนีเซีย , มาเลเซีย โดยมีสำนักงานประสานงานประจำภูมิภาคที่ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย และ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ การศึกษานี้ ขอบเขตเชิงพื้นที่ในการศึกษา จึงอยู่ที่กระบวนการเคลื่อนไหว, การจัดกิจกรรมรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ทำในประเทศไทยเป็นหลัก

2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้คือ ทำการศึกษาเงื่อนไขที่ทำให้กลุ่มกรีนพีสนั้น มาจัดตั้งสาขาและ รณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย และกลุ่มกรีนพีซ มีกระบวนการ วิธีการ กลยุทธ์ในการเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยอย่างไร เพราะเหตุใดจึงใช้วิธีการ, กลยุทธ์ นั้นๆ มีการสร้างอำนาจนำ , ภาวคีความร่วมมือระหว่างองค์กรสิ่งแวดล้อมอื่นๆในประเทศไทย อย่างไรบ้าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคือ เจ้าหน้าที่ขององค์กร และ กลุ่มอาสาสมัครของ กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สาขาประเทศไทย) โดยมีรายละเอียดในการเลือกตัวอย่างและการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ขององค์กร ผู้ศึกษาจะทำการสอบถามข้อมูลต่างๆกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรณรงค์ประเด็นต่างๆ เพราะ เจ้าหน้าที่รณรงค์เหล่านี้จะเป็นผู้ติดตามสถานการณ์ ความเคลื่อนไหวของเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเด็นที่ตนรับผิดชอบอยู่ดังนี้ 1. เจ้าหน้าที่รณรงค์ด้านสารพิษ (1 คน) 2. เจ้าหน้าที่รณรงค์ด้านการตัดต่อพันธุกรรม (1 คน) 3. เจ้าหน้าที่รณรงค์ด้านสภาพภูมิอากาศ (1 คน) นอกจากนี้ยังจะสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประสานงานด้านกิจกรรม ผู้ซึ่งทำการประสานงานกับอาสาสมัครโดยตรงและจัดวางแผนงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รณรงค์ด้านต่างๆ เมื่อมีการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง (2 คน) รวมถึงเจ้าหน้าที่ด้านสื่อมวลชนผู้ซึ่งทำการประสานงานและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆขององค์กรให้กับสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปด้วย(1 คน) รวมทั้งสิ้น 6 คน

2. อาสาสมัคร ผู้ศึกษาจะทำการสอบถามข้อมูลต่างๆกับอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานร่วมกับทางองค์กร อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 8 เดือนขึ้นไปและเคยร่วมอบรม NVDA¹ตามที่องค์กรจัดขึ้น เนื่องจาก การทำกิจกรรมบางครั้งอาจมีการต้องเสี่ยงอันตรายบ้าง ซึ่งอาสาสมัครที่ร่วมปฏิบัติการ จะต้องผ่านการฝึกฝนในเรื่องนั้นๆมาเป็นอย่างดีและรู้วิธีการป้องกันอันตรายต่างๆที่อาจเกิดขึ้น

¹การอบรม NVDA. หมายถึง การอบรมเพื่อให้เข้าใจการรณรงค์แบบเผชิญหน้าโดยสันติวิธีตามแบบที่องค์กรอนุรักษ์นี้ใช้เหมือนกันทุกประเทศทั่วโลก ซึ่ง NVDA ย่อมาจาก Non Violence Direct Action ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก

ระหว่างการปฏิบัติงาน โดยการปฏิบัติงานแต่ละครั้งอาสาสมัครจะไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนใดๆ ดังนั้นอาสาสมัครที่ปฏิบัติกรอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 8 เดือนขึ้นไป จะรู้และเข้าใจรูปแบบการทำงานขององค์กร ซึ่งผู้ศึกษาถือว่าบุคคลเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์กรเช่นกัน (รวม 12 คน)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และ ขั้นตอนในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามหลักการ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาจากเอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง โดยทำการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เช่น จากหนังสือ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ในเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎี การเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่เป็นหลัก และ ค้นคว้าจากเว็บไซต์ วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของประเด็นสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เกิดขึ้น

2. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อศึกษาพฤติกรรม กิจกรรม ความคิดเห็น และการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผู้ศึกษาใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมและทำการศึกษาทั้งหมดเป็นเวลา 2 ปี 7 เดือน ขอบแบ่งเป็นช่วงๆดังนี้

ทำความรู้จักกลุ่ม

ผู้ศึกษาได้อ่านพบการประกาศรับอาสาสมัครขององค์กรในหนังสือเล่มหนึ่ง ด้วยความที่สนใจในการทำงานของอาสาสมัครอยู่ก่อนแล้ว จึงเข้าไปสมัครเป็นอาสาสมัครในเดือนกันยายน 2545 ในระยะ 1 ปี แรกของการเป็นอาสาสมัคร (กันยายน 2545- กันยายน 2546) เป็นช่วงทำความรู้จักกับความเป็นมาขององค์กร , ลักษณะและรูปแบบการรณรงค์ขององค์กร, ประเด็นที่ทำการรณรงค์ รวมถึงการทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัคร แต่ก็ยังไม่สามารถทราบข้อมูลด้านการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสิ่งแวดล้อมได้มากนักเพราะยังไม่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครอื่นๆเท่าใดนัก อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาก็พยายามสร้างความคุ้นเคยโดยการเข้าร่วมประชุมอาสาสมัครประจำเดือน ซึ่งในการประชุมแต่ละครั้งจะเป็นการสรุปงานที่ผ่านมาและหาคนช่วยงานกิจกรรมต่างๆที่จะมีขึ้นต่อไป ซึ่งก็จะรู้จักอาสาสมัครคนเก่าและอาสาสมัครหน้าใหม่ที่แวะเวียนเข้ามาเพิ่มเติมในการประชุมบ้างเป็นครั้งคราว แต่ก็ยังไม่ได้อะไรมากนัก

ทำความเข้าใจตนเอง

ต่อมา ผู้ศึกษาเองได้มีโอกาสเข้าร่วมอบรม NVDA อย่างเป็นทางการ ในปลายเดือนกันยายน 2546 โดยการอบรมนี้ทำให้ผู้ศึกษาได้รับรู้และเข้าใจวิธีการทำงานขององค์กรมากขึ้น และหลังจากฝึกอบรมแล้ว ผู้ศึกษาได้ถูกเรียกตัว เพื่อให้ไปปฏิบัติงานต่างๆของกรีนพีซบ่อยครั้งมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้พบกับอาสาสมัครคนอื่นๆที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องหลายคน ซึ่งแต่ละคนจะผลัดเปลี่ยนกันไปตามวันเวลาที่อาสาสมัครเหล่านั้นสะดวก อีกทั้งได้เข้าร่วมฝึกอบรมเรื่องอื่นๆเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง ทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกันมากขึ้น และรับรู้เรื่องราวความรู้สึกร่วมกันของการเป็นอาสาสมัครเพื่อสิ่งแวดล้อมของคนเหล่านี้ในมุมมองต่างๆ รวมถึงได้คุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่รณรงค์ด้วยเพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยผู้ศึกษาจะพยายามจดบันทึกเหตุการณ์, ขั้นตอนและวิธีการทำงานขององค์กรทั้งก่อนและหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยนี้ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 7 เดือน (กันยายน 2546 – เมษายน 2547) โดยในขณะนี้ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าเอกสารต่างๆ และหาประเด็นการทำวิจัยควบคู่ไปด้วยเช่นกัน

รู้จักผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

เนื่องจากร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องกับทางองค์กรมาได้ระยะหนึ่ง เมื่อมีโอกาสผู้ศึกษาจะชวนพูดคุยถึงเรื่องราวความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงและวิธีการรณรงค์ต่างๆขององค์กรกับเพื่อนอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่บางคนและผู้ศึกษาเริ่มสนิทสนมด้วย ซึ่งทุกคนก็ตอบเท่าที่ทราบและจะลงท้ายว่าให้ผู้ศึกษาไปตามเจ้าหน้าที่รณรงค์คนหนึ่ง และจากนั้นไม่นาน (กรกฎาคม 2547) ผู้ศึกษาก็มีโอกาสได้ร่วมงานกับเจ้าหน้าที่รณรงค์คนนั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกและร่วมจัดตั้งกรีนพีซเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(ประเทศไทย) โดยผู้ศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ในงานที่เจ้าหน้าที่คนนั้นติดตามอยู่ และต่อมาเจ้าหน้าที่ผู้นี้ได้ชวนผู้ศึกษาให้ไปช่วยงานที่เขารับผิดชอบโดยตรง ทำให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสพูดคุยและสอบถามอย่างเป็นกันเองถึงเรื่องต่างๆภายในองค์กรได้มากขึ้นด้วย

3. การสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาจะทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมของกรีนพีซ หลังจากนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ และได้ประเด็นในการทำวิจัยที่ชัดเจนแล้ว ผู้ศึกษาก็ทำหนังสือขออนุญาต เพื่อที่จะขอสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครที่สนิทสนมและคุ้นเคยกัน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยทำการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม ถึง เมษายน 2548 (รวม 4 เดือน)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจะเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดตามประเด็นหลักที่ศึกษาใน ครั้งนี้ การวิเคราะห์ของการวิจัยนี้ เมื่อได้ข้อมูลแล้วจะทำการแยกข้อมูลตาม

ประเด็นที่กำหนดไว้ และ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น เจ้าหน้าที่รณรงค์ , อาสาสมัครทั้งหลาย เป็นต้น และใช้การพรรณาเชิงวิเคราะห์ในการนำเสนอผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาโดยเข้าร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในฐานะอาสาสมัคร ที่ทำกิจกรรมร่วมกับทางองค์กร และ ขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะลึกหลังจากที่ได้ขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการ เพื่อทำการศึกษาองค์กรดังกล่าวในเชิงวิชาการแล้ว ซึ่งผู้ที่ให้การสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่รณรงค์ภายในองค์กร จำนวน 6 คน อาสาสมัครจำนวน 12 คน⁵ ในการนำเสนอข้อมูลครั้งนี้ การกล่าวถึงบุคคลทั้งหลาย ผู้ศึกษาขอใช้นามสมมติ เพื่อเป็นไปตามจรรยาบรรณของนักวิจัย ซึ่งรายละเอียดของผู้ที่ให้การสัมภาษณ์มีดังนี้

---

⁵ กลุ่มตัวอย่างอาสาสมัคร 12 คน ที่ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์นั้น มีบางคนเป็นเจ้าหน้าที่ในองค์กรแต่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านอื่นๆที่ไม่ใช่การรณรงค์ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวในฐานะอาสาสมัคร ที่ร่วมกิจกรรมรณรงค์กับทางองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 1 แสดงประวัติของกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อ	เพศ	อายุ/ปี	ระดับการศึกษา	ระยะเวลาที่ร่วมเคลื่อนไหวกับองค์กร
รักษ์	ชาย	38 ปี	ปริญญาโท	6 ปี
แอน	หญิง	29 ปี	ปริญญาโท	3-4 ปี
ชาย	ชาย	25 ปี	ปริญญาตรี	8 เดือน
การุณ	หญิง	34 ปี	ปริญญาโท	1-2 ปี
เอ้	หญิง	35 ปี	ปริญญาโท	3-4ปี
ไม้	ชาย	25 ปี	มัธยมศึกษาตอนปลาย	2-3 ปี
แนว	ชาย	24 ปี	กำลังศึกษาปริญญาตรี	4 ปี
นิม	หญิง	24 ปี	ปริญญาตรี	4-5 ปี
นิต	หญิง	24 ปี	กำลังศึกษาปริญญาตรี	4-5 ปี
แหล์	ชาย	34 ปี	ปวช.	2-3 ปี
โย่ง	ชาย	22 ปี	ปริญญาตรี	8 เดือน
ยุทธ	ชาย	26 ปี	ปริญญาตรี	4-5 ปี
จัน	หญิง	37 ปี	ปริญญาตรี	4-5 ปี
ใหญ่	ชาย	28 ปี	ปริญญาตรี	2-3 ปี
สงบ	ชาย	25 ปี	กำลังศึกษาปริญญาตรี	3 ปี
หมุด	หญิง	27 ปี	กำลังศึกษาปริญญาโท	4 ปี
ป๋อง	ชาย	27 ปี	กำลังศึกษาปริญญาโท	4-5 ปี
หนิง	หญิง	28 ปี	มัธยมศึกษาตอนปลาย	2-3 ปี

หากแบ่งตามสาขาวิชาของกลุ่มตัวอย่างข้างต้นที่ทำการเคลื่อนไหวกับทางองค์กรสามารถแยกได้

ดังนี้	- ด้านวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ สาขาสิ่งแวดล้อม	5 คน
	- ด้านวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ อื่นๆ	3 คน
	- ด้านการสื่อสารมวลชน	4 คน
	- ด้านเศรษฐศาสตร์ และ บริหารจัดการ	2 คน
	- ด้านศิลปะ และ การออกแบบ	1 คน
	- อื่นๆ	3 คน
	รวมทั้งหมด	18 คน